

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
«ЕКОНОМІКА АГРОБІЗНЕСУ»**

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Перший (бакалаврський) рівень

СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Бакалавр

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

05 Соціальні та поведінкові науки

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

051 Економіка

ПРЕАМБУЛА

Склад робочої групи освітньо-професійної програми «Економіка агробізнесу»:

Гарант освітньо-професійної програми «Економіка агробізнесу» - Калашнікова Тетяна Вікторівна, професор кафедри економіки підприємства та організації бізнесу, доктор економічних наук, професор

1. Матвієнко-Біляєва Галина Леонідівна – к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства та організації бізнесу;

2. Котельникова Юлія Миколаївна – к.е.н., ст. викл. кафедри економіки підприємства та організації бізнесу;

3. Орлов Віталій Володимирович – директор Державного підприємства «Дослідне господарство «ЕЛІТНЕ» Інституту рослинництва імені В.Я. Юр'єва Національної академії аграрних наук України», к.е.н.

Освітньо-професійна програма розроблена/оновлена на підставі:

1. Законодавчих та нормативних актів: Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національного класифікатору України: Класифікатор професій (ДК 003:2010)

2. Стандарту вищої освіти за спеціальність 051 «Економіка» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 13.11.2018 № 1244.

3. Аналізу ринку праці, з урахуванням регіонального контексту (протокол засідання кафедри економіки підприємства та організації бізнесу №5, від 04.11.2020 р.).

4. Вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду (протокол засідання кафедри економіки підприємства та організації бізнесу № 9, від 14.01.2021 р.).

5. Пропозицій роботодавців (протокол засідання кафедри економіки підприємства та організації бізнесу № 15, від 24.03.2021 р.).

6. Засідання робочої групи ОПП «Економіка агробізнесу» (протокол засідання кафедри економіки підприємства та організації бізнесу № 16, від 30.03.2021р.).

Рецензії-відгуки зовнішніх стейкхолдерів (додаються).

I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	051 Економіка
Освітня програма	Економіка агробізнесу Economics of agrobusiness
Форми здобуття освіти, обсяг освітньої програми в кредитах ЄКТС та терміни навчання	очна (денна) форма – 240 кредитів, 3 роки 10 місяців; заочна форма – 240 кредитів, 4 роки 6 місяців
Наявність акредитації	Міністерство освіти і науки України; Сертифікат про акредитацію, Серія УД № 21011804 (відповідно до рішення Акредитаційної комісії від 3 квітня 2018 р. протокол № 129), 13 листопада 2019 р.; Строк дії сертифіката до 1 липня 2028 р.
Мови навчання/оцінювання	Українська, англійська
Структурний підрозділ відповідальний за ОП	Кафедра економіки підприємства та організації бізнесу
Вимоги до зарахування (згідно умов прийому)	Набір на спеціальність першого (бакалаврського) рівня здійснюється за результатами зовнішнього незалежного тестування. Для успішного засвоєння освітньої програми бакалавра абітурієнти повинні мати повну загальну середню освіту та здібності до оволодіння знаннями, уміннями й навичками в галузі загальноекономічних та фахових наук.
Обмеження щодо форм навчання	Обмеження відсутні
Освітня кваліфікація	Бакалавр з економіки
Кваліфікація професійна	-
Кваліфікація в дипломі	Ступінь вищої освіти – бакалавр Спеціальність: 051 – Економіка Освітня програма: «Економіка агробізнесу»
Мета освітньої програми	Підготовка компетентних фахівців з економіки, які здатні використовувати фундаментальні теоретичні знання та практичні навички для вирішення конкретних економічних завдань в сфері аграрного бізнесу щодо його ресурсного забезпечення, організації й планування ефективної роботи та перспектив розвитку в умовах невизначеності та ризику.
Фокус та особливості (унікальність) програми	Освітньо-професійна програма є практично-орієнтованою. Акцент робиться на формування та розвиток професійних компетентностей щодо здатності розв'язувати спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері економіки агробізнесу в умовах невизначеності та ризику із застосуванням сформованої системи теоретичних знань та використанням сучасних методів управління підприємством. Ключові слова: економіка, агробізнес, підприємство, ефективність, бізнес-проект.

Опис предметної області	<p>Об'єкт вивчення: закономірності функціонування та розвитку соціально-економічних систем, соціально-економічних процесів, їх моделювання, прогнозування та регулювання, мотивація і поведінка економічних суб'єктів.</p> <p>Цілі навчання: підготовка фахівців, які володіють сучасним економічним мисленням, теоретичними знаннями і практичними навичками, необхідними для розв'язання завдань предметної області діяльності.</p> <p>Теоретичний зміст предметної області: поняття, категорії, концепції, принципи соціально-економічних наук.</p> <p>Методи, методики та технології: загальнонаукові методи пізнання, математичні, статистичні та якісні методи економічного аналізу, економіко-математичне моделювання, інформаційно-комунікаційні технології, методи дослідницької діяльності та презентації результатів, технології дистанційного навчання.</p> <p>Інструментарій та обладнання: сучасне інформаційно-комунікаційне обладнання, інформаційні системи та програмні продукти, що застосовуються в економічній діяльності.</p>
Академічна мобільність	-
Академічні права випускників	Можливість продовжувати освіту за другим (магістерським) рівнем вищої освіти. Набуття додаткових кваліфікацій в системі післядипломної освіти.
Професійні права	Право професійної діяльності відповідно до отриманої освітньої кваліфікації
Працевлаштування випускників	<p>Бакалавр з економіки агробізнесу здатний виконувати професійні види робіт й обіймати первинні посади в підприємствах, організаціях та бізнес-структурах різних видів діяльності та форм власності, органах державної влади згідно з Національним класифікатором України: Класифікатор професій ДК 003:2010:</p> <p>1311. Керівники малих підприємств без апарату управління в сільському, мисливському, водному господарствах, лісівництві, рибному промислі</p> <p>1312 Керівники малих підприємств без апарату управління в промисловості</p> <p>2414.2 Аналітик з питань фінансово-економічної безпеки</p> <p>2419.1 Економіст із збуту</p> <p>Інженер з організації керування виробництвом</p> <p>Консультант з ефективності підприємництва</p> <p>Консультант з раціоналізації виробництва</p> <p>Фахівець з ефективності підприємництва</p> <p>Фахівець-аналітик з дослідження товарного ринку</p> <p>2419.3 Консультант (в апараті органів державної влади, місцевого самоврядування)</p> <p>2441.1 Науковий співробітник (економіка)</p> <p>Науковий співробітник-консультант (економіка)</p> <p>2441.2 Економіст</p> <p>Економіст з бухгалтерського обліку та аналізу господарської діяльності</p> <p>Економіст з договірних та претензійних робіт</p> <p>Економіст з матеріально-технічного забезпечення</p> <p>Економіст з планування</p> <p>Економіст з фінансової роботи</p> <p>Економіст із ціноутворення</p> <p>Економічний радник</p> <p>Консультант з економічних питань</p> <p>Оглядач з економічних питань</p> <p>2447.2 Фахівець з управління проектами та програмами у сфері</p>

	<p>матеріального (нематеріального) виробництва</p> <p>3419 Організатор з постачання</p> <p>Організатор із збуту</p> <p>3436.1 Помічник керівника підприємства (установи, організації)</p> <p>3436.2 Помічник керівника виробничого підрозділу</p> <p>Помічник керівника іншого основного підрозділу</p> <p>3436.3 Помічники керівників малих підприємств без апарату управління</p> <p>3449 Інспектор державний із закупівлі та якості сільськогосподарських продуктів</p>
--	--

II – ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВИПУСКНИКА

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.
Загальні компетентності	<p>ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК2. Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК4. Знання та розуміння проблем предметної області професійної діяльності.</p> <p>ЗК5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК6. Здатність спілкуватися іноземною мовою.</p> <p>ЗК7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК9. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.</p> <p>ЗК10. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії.</p> <p>ЗК13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p>
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	<p>СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.</p> <p>СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.</p> <p>СК3. Розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.</p> <p>СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних та прикладних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.</p> <p>СК5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.</p> <p>СК6. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.</p> <p>СК7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу</p>

	<p>інформації та підготовки аналітичних звітів.</p> <p>СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері регулювання економічних та соціально-трудових відносин.</p> <p>СК9. Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси.</p> <p>СК10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.</p> <p>СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.</p> <p>СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.</p> <p>СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.</p> <p>СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.</p> <p>СК15. Здатність використовувати знання, уміння й практичні навички для розробки заходів з формування й раціонального використання всіх видів ресурсів у бізнес-проектах в аграрній сфері.</p> <p>СК16. Здатність аналізувати ринок, оцінювати вплив та враховувати зовнішні та внутрішні чинники при плануванні діяльності та розробці стратегії розвитку підприємств агробізнесу.</p> <p>СК17. Здатність визначати соціально-економічну ефективність агробізнесу, розробляти та реалізувати заходи щодо її підвищення в умовах невизначеності та ризику.</p>
--	---

З метою забезпечення кореляції визначених компетентностей з класифікацією компетентностей НРК використовується матриця відповідності визначених компетентностей та дескрипторів НРК, яка є інформаційним додатком (**Таблиця 1 Пояснювальної записки**).

III – НОРМАТИВНИЙ ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ, СФОРМУЛЬОВАНИЙ У ТЕРМІНАХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 051 ЕКОНОМІКА

освітньо-професійна програма «Економіка агробізнесу»

РН1. Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу.

РН2. Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя.

РН3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.

РН4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.

РН5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для

обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

РН6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

РН7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

РН8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

РН9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

РН10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

РН11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

РН12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

РН13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

РН14. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

РН15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

РН16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

РН17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

РН18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

РН19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

РН20. Оволодіти навичками усної та письмової професійної комунікації державною та іноземною мовами.

РН21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

РН22. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у

роботі із новими об'єктами та у невизначених умовах.

РН23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

РН24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінування та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.

IV. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ

4.1. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ ТА ОСВІТНІ КОМПОНЕНТИ

№	Освітні компоненти (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, кваліфікаційна робота)	Кредити ЄКТС	Структура, %
ЦИКЛ ЗАГАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ			
1	<i>ОБОВ'ЯЗКОВІ ОСВІТНІ КОМПОНЕНТИ</i>	23	9,58%
2	<i>ВИБІРКОВІ ОСВІТНІ КОМПОНЕНТИ</i>	35	14,58%
ЦИКЛ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ			
3	<i>ОБОВ'ЯЗКОВІ ОСВІТНІ КОМПОНЕНТИ</i>	157	65,42%
4	<i>ВИБІРКОВІ ОСВІТНІ КОМПОНЕНТИ</i>	25	10,42%
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ :		240	100%
<i>в тому числі: вибіркова складова</i>		60	25%

Код ОК	Освітні компоненти (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, кваліфікаційна робота)	Кредити ЄКТС	Форми підсумкового контролю
ЦИКЛ ЗАГАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ			
<i>ОБОВ'ЯЗКОВІ ОСВІТНІ КОМПОНЕНТИ</i>			
ОК1	УКРАЇНСЬКА МОВА (за професійним спрямуванням)	3	Залік
ОК2	ІНОЗЕМНА МОВА (за професійним спрямуванням)	9	Залік, Екзамен
ОК3	СОЦІАЛЬНА ТА ЕКОНОМІЧНА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ	4	Залік
ОК4	ФІЛОСОФІЯ	5	Екзамен
ОК5	ТРЕНІНГ-КУРС «Безпека життєдіяльності та охорона праці»	2	Залік
<i>ВИБІРКОВІ ОСВІТНІ КОМПОНЕНТИ</i>			
ВК1	НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА ТЕХНОЛОГІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ	5	Залік
ВК2	НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА СОЦІАЛЬНО-	5	Залік

	ПСИХОЛОГІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ		
ВК3	НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА ПРАВОВОГО СПРЯМУВАННЯ	5	Залік
ВК4	МАЙНОР або ВІЛЬНИЙ МАЙНОР	5	Залік
ВК5	МАЙНОР або ВІЛЬНИЙ МАЙНОР	5	Залік
ВК6	МАЙНОР або ВІЛЬНИЙ МАЙНОР	5	Залік
ВК7	МАЙНОР або ВІЛЬНИЙ МАЙНОР	5	Залік
ЦИКЛ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ			
<i>ОБОВ'ЯЗКОВІ ОСВІТНІ КОМПОНЕНТИ</i>			
ОК6	ВИЩА МАТЕМАТИКА	5	Екзамен
ОК7	ІНФОРМАТИКА	5	Залік
ОК8	ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ	5	Екзамен
ОК9	ВСТУП ДО ФАХУ	3	Залік
ОК10	ТЕОРІЯ ЙМОВІРНОСТЕЙ ТА МАТЕМАТИЧНА СТАТИСТИКА	5	Екзамен
ОК11	МІКРОЕКОНОМІКА	4	Залік
ОК12	МАКРОЕКОНОМІКА	5	Залік
ОК13	ДОСЛІДЖЕННЯ ОПЕРАЦІЙ І МЕТОДИ ОПТИМІЗАЦІЇ	5	Екзамен
ОК14	СТАТИСТИКА	5	Екзамен
ОК15	ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ	5	Залік
ОК16	ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА	5	Екзамен
ОК17	ЕКОНОМІКА АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА	5	Екзамен
ОК18	ЕКОНОМЕТРИКА	5	Екзамен
ОК19	МЕНЕДЖМЕНТ	4	Залік
ОК20	МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА	5	Екзамен
ОК21	КУРСОВА РОБОТА: Економіка аграрного підприємства	1	Курсова робота
ОК22	УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ	5	Екзамен
ОК23	ФІНАНСИ	4	Екзамен
ОК24	МАРКЕТИНГ	4	Екзамен
ОК25	ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ	6	Екзамен
ОК26	СТРАТЕГІЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	6	Екзамен
ОК27	БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК	4	Екзамен

ОК28	ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА	3	ЗВІТ
ОК29	ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА І ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ	4	Залік
ОК30	КОМПЛЕКСНА КУРСОВА РОБОТА	3	Курсова робота
ОК31	ІННОВАЦІЙНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА УПРАВЛІННЯ START UP ПРОЕКТАМИ	6	Екзамен
ОК32	ІНОЗЕМНА МОВА АКАДЕМІЧНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	4	Залік
ОК33	ПЛАНУВАННЯ І КОНТРОЛЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ	5	Екзамен
ОК34	КУРСОВА РОБОТА: Бізнес-планування	1	Курсова робота
ОК34	КОМПЛЕКСНИЙ ТРЕНІНГ	3	ЗВІТ
ОК35	НАУКОВО-ДОСЛІДНА ПРАКТИКА	5	ЗВІТ
ОК36	ПЕРЕДДИПЛОМНА ПРАКТИКА	9	ЗВІТ
ОК37	ДИПЛОМНА РОБОТА	13	Дипломна робота
<i>ВИБІРКОВІ ОСВІТНІ КОМПОНЕНТИ</i>			
ВК8	МЕЙДЖОР 1	5	Екзамен
ВК9	МЕЙДЖОР 2	5	Екзамен
ВК10	МЕЙДЖОР 3	5	Екзамен
ВК11	МЕЙДЖОР 4	5	Екзамен

4.2. ВИБІРКОВА СКЛАДОВА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ / НАУКОВОЇ ПРОГРАМИ

Вибіркова складова навчального плану першого(бакалаврського) рівня вищої освіти складається з: вибіркового навчальних дисциплін за спрямуванням, майнора або вільних майнорів, мейджорів.

Майнор – умовна назва блоку з чотирьох взаємопов'язаних непрофільних навчальних дисциплін підготовки освітнього ступеня бакалавр. Сутність майнора полягає у формування певних компетентностей у здобувачів, які дозволять розширити його професійну підготовку в нестандартних напрямках і таким чином підвищити конкурентоздатність випускників на ринку праці. Майнор є обов'язковою складовою освітньої програми.

Вільний майнор – це умовна назва окремих непрофільних навчальних дисциплін підготовки освітнього ступеня бакалавр. Вільний майнор є заміною майнора у разі відмови здобувачів обирати непрофільні навчальні дисципліни блоком. Особливість вільного майнору полягає у вільному формуванні здобувачами власного блоку з окремих навчальних дисциплін. Вільний майнор є обов'язковою складовою освітньої програми.

Навчальні дисципліни за спрямуванням – непрофільні дисципліни,

обираються здобувачами вищої освіти із загального переліку навчальних дисциплін Університету. Для загального циклу підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня такими дисциплінами є: вибіркова навчальна дисципліна соціально-психологічного спрямування; вибіркова навчальна дисципліна технологічного спрямування (соціально-природничого спрямування); вибіркова навчальна дисципліна правового спрямування; тощо.

Загальноуніверситетський пул дисциплін – перелік навчальних дисциплін Університету, який включає: дисципліни за спрямуванням, майнори, вільні майнори, маг-майнори.

Відповідно до Порядку формування та реалізації вибіркової складової ОП ХНЕУ ім. С. Кузнеця від 31.08.2020 № 141 визначається наступне:

1. Здобувач вищої освіти обирає 1 майнор або 4 вільні майнори з загальноуніверситетського пулу дисциплін.

2. Майнор, як правило, складається з 4 навчальних дисциплін. Обсяг кожної дисципліни майнора (вільного майнора) – 5 кредитів ЄКТС. Як виняток, майнор може складатися з 2 навчальних дисциплін. Тоді, обсяг кожної дисципліни майнора – 10 кредитів ЄКТС.

3. Дисципліни майнора (вільного майнора) викладаються по одній дисципліні в 3, 4, 5, 6 семестрах для здобувачів вищої освіти очної (денної) форми навчання.

4. Формою підсумкового контролю дисциплін майнора (вільного майнора) є залік.

5. Вибіркові навчальні дисципліни за спрямуванням не є обов'язковими для всіх освітніх програм першого (бакалаврського) рівня.

6. Здобувач вищої освіти обирає тільки ті вибіркові навчальні дисципліни за спрямуванням, які містить навчальний план за освітньою програмою, де він навчається.

7. Навчальний план за освітньою програмою може містити інші типи дисциплін за спрямуванням. Здобувачеві вищої освіти пропонується обирати 1 дисципліну технологічного спрямування (соціально-природничого спрямування), 1 дисципліну соціально-психологічного спрямування, 1 дисципліну правового спрямування. Обсяг кожної вибіркової навчальної дисципліни за спрямуванням - 5 кредитів ЄКТС.

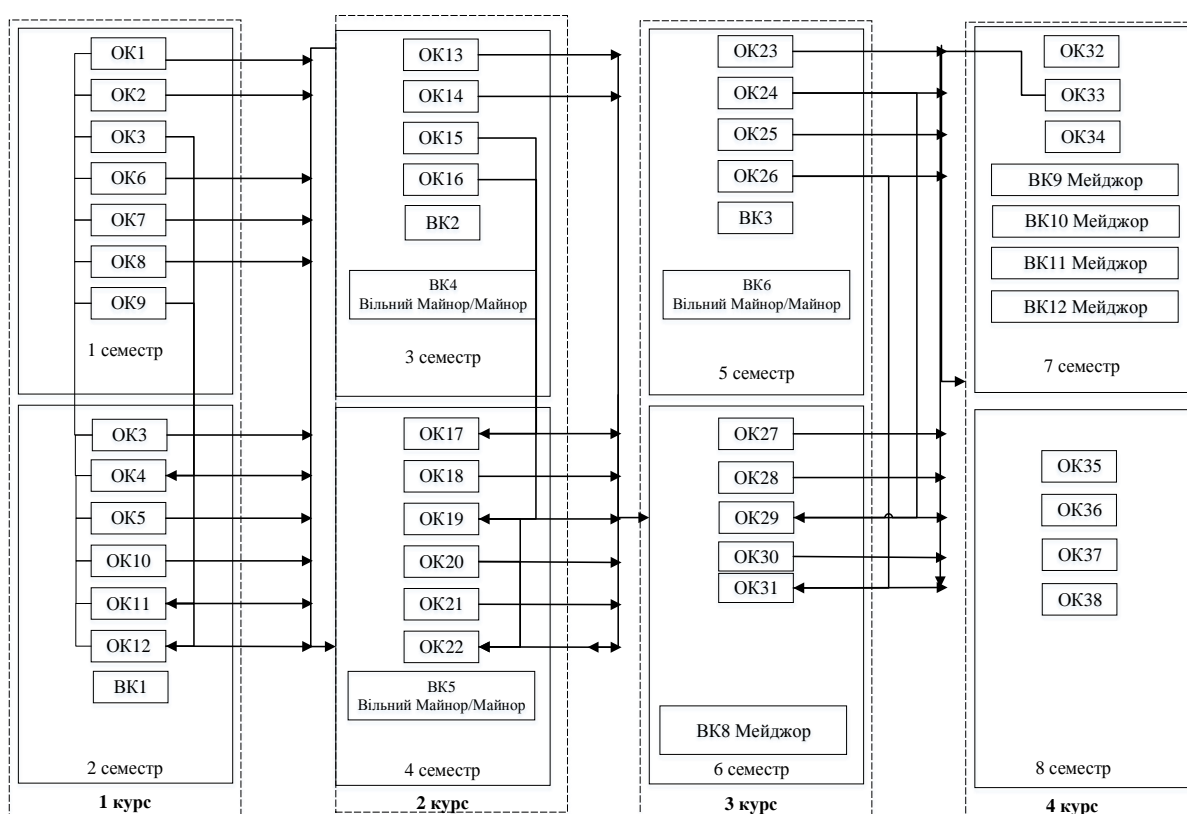
8. Формою підсумкового контролю за вибірковою навчальною дисципліною технологічного спрямування (соціально-природничого спрямування) є залік; за вибірковою навчальною дисципліною соціально-психологічного спрямування – залік; за вибірковою навчальною дисципліною правового спрямування – залік. У разі наявності в навчальному плані інших типів вибірових навчальних дисциплін за спрямуванням, формою підсумкового контролю таких дисциплін є залік.

9. Вибіркова навчальна дисципліна технологічного спрямування (соціально-природничого спрямування) викладається в 1 або 2 семестрі для здобувачів вищої освіти очної (денної) форми навчання.

10. Вибіркова навчальна дисципліна соціально-психологічного та вибіркова навчальна правового спрямування викладається в 3 або 4, або 5, або 6

семестрі для здобувачів вищої освіти очної (денної) форми навчання. Обсяг вибіркової навчальної дисципліни мейджора – 5 кредитів ЄКТС. Формою підсумкового контролю дисциплін мейджорів є екзамен (іспит). Дисципліни мейджори викладаються в 6, 7 семестрі для здобувачів вищої освіти денної (очної) форми навчання. Кількість дисциплін мейджорів, яка викладається в певному семестрі, визначається навчальним планом освітньої програми. Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання, семестр, у якому буде викладатися: дисципліни за спрямуванням, майнори (вільні майнори), мейджори – визначається навчальним планом освітньої програми.

4.3. Структурно-логічна схема освітньо-професійної програми «Економіка агробізнесу» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

V. ФОРМИ АТЕСТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

<p>Форми атестації здобувачів вищої освіти</p>	<p>Атестація за спеціальністю здійснюється екзаменаційною комісією відповідно до вимог стандарту вищої освіти після виконання здобувачем вищої освіти навчального плану у формі: публічного захисту (демонстрації) кваліфікаційної роботи за спеціальністю 051 Економіка, освітньо-професійною програмою «Економіка агробізнесу».</p> <p>До атестації допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали всі вимоги освітньої програми та навчального плану. Результати атестації визначаються оцінками за національною шкалою: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».</p>
---	---

Вимоги до кваліфікаційного іспиту (за наявності)	Кваліфікаційний іспит не передбачено ОПП
Вимоги до кваліфікаційної роботи бакалавра (дипломної роботи)	<p>Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця розробляє та затверджує:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) положення про Екзаменаційну комісію (ЕК); 2) порядок перевірки кваліфікаційних (дипломних) робіт на плагіат; 3) нормативи унікальності текстів кваліфікаційних (дипломних) робіт. <p>Атестація осіб, які здобувають ступінь бакалавра, здійснюється ЕК, до складу якої можуть включатися представники роботодавців та їх об'єднань.</p> <p>Атестація здійснюється відкрито і публічно.</p> <p>Дипломна робота бакалавра допускається до захисту перед ЕК за умови, якщо рівень її унікальності (оригінальності) відповідає нормативу, який офіційно затверджений Харківським національним економічним університетом імені Семена Кузнеця.</p> <p>Вимоги до заключної кваліфікаційної роботи:</p> <p>Кваліфікаційна (дипломна) робота – це навчально-наукова робота студента, яка виконується на завершальному етапі здобуття кваліфікації бакалавра економіки для встановлення відповідності отриманих здобувачами вищої освіти результатів навчання (компетентностей) вимогам стандартів вищої освіти. Вона є кваліфікаційним документом, на підставі якого ЕК визначає рівень теоретичної підготовки випускника, його готовність до самостійної роботи за фахом і приймає рішення щодо присвоєння відповідної кваліфікації та видачу диплома.</p> <p>Кваліфікаційна (дипломна) робота бакалавра є інструментом закріплення та демонстрації сформованих упродовж навчання загальних та спеціальних компетентностей відповідно профілю обраної освітньо-професійної програми.</p>
Вимоги до публічного захисту (за наявності)	<p>У процесі публічного захисту кандидат на присвоєння бакалаврського ступеня повинен показати уміння чітко і упевнено викладати зміст проведених досліджень, аргументовано відповідати на запитання та вести дискусію.</p> <p>Доповідь здобувача вищої освіти повинна супроводжуватися презентаційними матеріалами та пояснювальною запискою, призначеними для загального перегляду.</p> <p>Ухвалення екзаменаційною комісією рішення про присудження ступеня бакалавра з економіки та видачу диплома бакалавра за результатами підсумкової атестації здобувачів вищої освіти оголошуються після оформлення в установленому порядку протоколів засідань екзаменаційної комісії.</p>

VI. ВИМОГИ ДО НАЯВНОСТІ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Визначаються відповідно до Європейських стандартів та рекомендацій щодо забезпечення якості вищої освіти (ESG) та статті 16 Закону України

«Про вищу освіту».

Визначаються відповідно до існуючої системи забезпечення якості вищої освіти в Університеті та передбачає здійснення процедур та заходів визначених стандартом вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка»

<p>Політика щодо забезпечення якості</p>	<p>Принципи забезпечення якості освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • відповідальність за якість вищої освіти, що надається; • забезпечення якості відповідає різноманітності систем вищої освіти, закладів вищої освіти, програм і здобувачів вищої освіти; • забезпечення якості сприяє розвитку культури якості; • забезпечення якості враховує потреби та очікування здобувачів вищої освіти, усіх інших стейкхолдерів та суспільства. <p>Процедурами забезпечення якості освіти є:</p> <ul style="list-style-type: none"> • розробка стратегії і політики в сфері якості вищої освіти; • розробка механізму формування, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм; • розробка системи оцінювання знань здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників та регулярного оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті ХНЕУ імені Семена Кузнеця, на інформаційних стендах та в будь-який інший спосіб, згідно з розробленими та затвердженими правилами. • організація підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників; • формування необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи здобувачів вищої освіти, за кожною освітньою програмою; • створення та функціонування інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом; • оприлюднення об'єктивної неупередженої інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації; <p>розробка політики щодо ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових працях здобувачів вищої освіти; інших процедур і заходів.</p>
<p>Забезпечення якості розроблення, затвердження та оновлення освітніх програм</p>	<p>Здійснюється моніторинг і періодичний перегляд програм з метою забезпечення їх відповідності потребам здобувачів вищої освіти і суспільства. Моніторинг спрямований на безперервне вдосконалення програм. Про будь-які дії, заплановані або вжиті як результат перегляду, слід інформувати всі зацікавлені сторони.</p> <p>Регулярний моніторинг, перегляд і оновлення освітніх програм мають на меті гарантувати відповідний рівень надання освітніх послуг, а також створює сприятливе й ефективне навчальне середовище для здобувачів вищої освіти. Це передбачає оцінювання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • змісту програми в контексті останніх досліджень у сфері економіки, гарантуючи відповідність програми сучасним вимогам; • потреб суспільства, що змінюються; • навчального навантаження здобувачів вищої освіти, їх

	<p>досягнень і результатів завершення освітньої програми;</p> <ul style="list-style-type: none"> • ефективності процедур оцінювання здобувачів вищої освіти; очікувань, потреб і задоволеності здобувачів вищої освіти змістом та процесом навчання; • навчального середовища відповідності меті і змісту програми; • якості сервісних послуг для здобувачів вищої освіти. <p>Програми регулярно переглядають і оновлюють, залучаючи до цього процесу здобувачів вищої освіти, роботодавців та інших стейкхолдерів.</p>
<p>Забезпечення зарахування, досягнення, визнання та атестація здобувачів</p>	<p>Оцінювання здобувачів вищої освіти базується на принципах студенто-центрованого навчання та передбачає наступне:</p> <ul style="list-style-type: none"> • оцінювачі (експерти) ознайомлені з існуючими методами проведення тестування та екзаменування і отримують підтримку для розвитку власних навичок у цій сфері; • критерії та методи оцінювання, а також критерії виставлення оцінок оприлюднюються заздалегідь; • оцінювання здобувачів вищої освіти дозволяє продемонструвати ступінь досягнення ними запланованих результатів навчання; • оцінювання проводиться предметною комісією у складі більше ніж дві особи; • процедури оцінювання здобувачів вищої освіти повинні враховувати пом'якшувальні обставини; • оцінювання здобувачів вищої освіти є послідовним, прозорим та проводиться відповідно до встановлених процедур; • наявність офіційної процедури розгляду апеляцій здобувачів вищої освіти.
<p>Забезпечення якості студентоцентрованого освітнього процесу</p>	<p>При плануванні, розподілі та наданні навчальних ресурсів і забезпеченні підтримки здобувачів вищої освіти враховуються потреби різноманітного студентського контингенту (такого як студенти: з досвідом, заочної форми навчання, працюючі, іноземні, з особливими потребами) та принципи студентоцентрованого навчання.</p>
<p>Забезпечення якості науково- педагогічних працівників</p>	<p>Система підвищення кваліфікації науково-педагогічних, педагогічних та наукових працівників розробляється у відповідності до діючої нормативної бази та будується на наступних принципах:</p> <ul style="list-style-type: none"> - обов'язковості та періодичності проходження стажування і підвищення кваліфікації; - прозорості процедур організації стажування та підвищення кваліфікації; - моніторингу відповідності змісту програм підвищення кваліфікації задачам професійного діяльності; - обов'язковості впровадження результатів підвищення кваліфікації в наукову та педагогічну діяльність; - оприлюднення результатів стажування та підвищення кваліфікації.

<p>Ресурсне забезпечення освітнього процесу (навчальні ресурси та підтримка здобувачів вищої освіти).</p>	<p>Вищі навчальні заклади забезпечують освітній процес необхідними та доступними для здобувачів вищої освіти ресурсами (кадровими, методичними, матеріальними, інформаційними та ін.) та здійснюють відповідну підтримку студентів.</p> <p>Внутрішнє забезпечення якості освіти гарантує, що всі необхідні ресурси відповідають цілям навчання, є загальнодоступними, а студенти поінформовані про їх наявність.</p>
<p>Інформаційне забезпечення (інформаційний менеджмент)</p>	<p>З метою управління освітніми процесами розроблено ефективну політику в сфері інформаційного менеджменту та відповідну інтегровану інформаційну систему управління освітнім процесом.</p> <p>Дана система передбачає автоматизацію основних функцій управління освітнім процесом, зокрема: забезпечення проведення вступної компанії, планування та організація навчального процесу; доступ до навчальних ресурсів; обліку та аналізу успішності здобувачів вищої освіти; адміністрування основних та допоміжних процесів забезпечення освітньої діяльності; моніторинг дотримання стандартів якості; управління знаннями та інноваційний менеджмент; управління кадрами та ін.</p>
<p>Публічність інформації про освітні програми, освітню, наукову діяльність</p>	<p>Достовірна, об'єктивна, актуальна, своєчасна та легкодоступна інформація про діяльність за спеціальністю 051 Економіка публікується на сайті ХНЕУ імені Семена Кузнеця, включаючи програми для потенційних здобувачів вищої освіти, здобувачів вищої освіти, випускників, інших стейкхолдерів і громадськості.</p> <p>Надається інформація про освітню діяльність за спеціальністю 051 Економіка, включаючи програми, критерії відбору на навчання; заплановані результати навчання за цими програмами; кваліфікації; процедури навчання, викладання та оцінювання, що використовуються; прохідні бали та навчальні можливості, доступні для студентів тощо.</p>
<p>Забезпечення академічної доброчесності</p>	<p>Система забезпечення дотримання академічної доброчесності учасниками освітнього процесу, сформована в ХНЕУ імені Семена Кузнеця, базується на таких принципах:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дотримання загальноприйнятих принципів моралі; - демонстрація поваги до Конституції і законів України і дотримання їхніх норм; - повага до всіх учасників освітнього процесу незалежно від їхнього світогляду, соціального стану, релігійної та національної приналежності; - отримання норм законодавства про авторське право; посилання на джерела інформації у разі запозичень ідей, тверджень, відомостей; - самостійне виконання індивідуальних завдань. <p>У випадку порушення принципів академічної доброчесності відповідні особи притягуються до відповідальності відповідно до законодавства та діючих у ХНЕУ імені Семена Кузнеця положень та норм.</p>

Пояснювальна записка

Матриця відповідності визначених Стандартом (за наявності) компетентностей дескрипторам НРК та матриця відповідності визначених Стандартом результатів навчання та компетентностей представлені в Таблицях 1 і 2.

Таблиця 1

**Матриця відповідності визначених компетентностей дескрипторам НРК
(за 6-м рівнем, бакалаврським)**

Класифікація компетентностей за НРК	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
Загальні компетентності				
ЗК1			К1, К2	АВ3
ЗК2	ЗН1		К1	
ЗК3	ЗН1	УМ1		
ЗК4	ЗН1	УМ1	К1, К2	АВ2
ЗК5			К1, К3	
ЗК6			К1, К3	
ЗК7		УМ1	К1, К2	
ЗК8	ЗН1	УМ1	К3	
ЗК9		УМ1		АВ1
ЗК10	ЗН1			
ЗК11	ЗН1	УМ1		АВ2
ЗК12			К1, К3	
ЗК13	ЗН1		К1	АВ3
Спеціальні (фахові) компетентності				
СК1	ЗН1	УМ1		
СК2			К2	
СК3		УМ1		
СК4	ЗН1		К2	
СК5	ЗН1	УМ1		
СК6		УМ1		
СК7			К2	АВ1
СК8				АВ2
СК9	ЗН1			
СК10		УМ1		АВ3
СК11	ЗН1		К1	
СК12			К1	АВ2
СК13		УМ1		
СК14	ЗН1	УМ1		
СК15	ЗН1		К1	АВ1, АВ2
СК16		УМ1	К2	АВ4
СК17		УМ1		АВ2, АВ3

Таблиця 2
Таблиця 2

Матриця відповідності визначених результатів навчання та компетентностей

Програмні результати навчання	Інтегральна компетентність	Компетентності																														
		Загальні компетентності													Спеціальні (фахові) компетентності																	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
РН1. Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу.	+	OK1 OK3 OK4	OK1 OK3 OK4 OK5				OK2 OK31			OK16 OK18 OK21 OK25 OK28	OK8 OK11 OK12 OK14 OK15 OK16 OK18 OK19 OK20 OK21 OK24 OK25 OK29 OK32 OK33 OK34 OK37	OK1 OK18 OK25 OK30 OK34	OK4	OK8 OK9 OK11 OK12 OK19 OK22		OK8 OK25		OK8 OK11 OK12 OK19 OK25 OK34		OK6 OK7 OK10 OK14 OK34								OK22 OK25 OK30				
РН2. Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя.	+	OK1 OK3 OK4	OK1 OK3 OK4 OK5		OK1		OK1 OK7 OK25 OK34		OK4		OK1 OK18 OK25 OK30 OK34	OK4					OK6 OK8 OK10 OK11 OK12 OK17 OK19 OK22 OK24						OK10 OK12 OK25 OK30		OK11 OK16 OK18 OK19							
РН3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.	+			OK8 OK11 OK12 OK13 OK15 OK16 OK19 OK25	OK11 OK12 OK13 OK16 OK24 OK25 OK32 OK34	OK1								OK8 OK9 OK11 OK12 OK19 OK22			OK6 OK8 OK10 OK11 OK12 OK19 OK25 OK34	OK8 OK11 OK12 OK19 OK25 OK34										OK16 OK20 OK24 OK27 OK29 OK34	OK24 OK28 OK29 OK32 OK33 OK37			
РН4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.	+	OK1 OK3 OK4		OK8 OK11 OK12 OK13 OK15 OK16 OK19 OK25	OK11 OK12 OK13 OK16 OK24 OK25 OK32 OK34		OK2 OK31							OK8 OK9 OK11 OK12 OK19 OK22		OK8 OK25		OK8 OK11 OK12 OK19 OK25 OK34	OK6 OK10 OK12 OK25							OK8 OK11 OK12 OK16 OK20 OK22 OK24 OK27 OK28 OK29	OK22 OK25 OK30	OK16 OK20 OK24 OK27 OK29 OK34	OK24 OK28 OK29 OK32 OK33 OK37			

аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.					OK34			OK17 OK18 OK20 OK24 OK25 OK28 OK32 OK34 OK35											OK22 OK24						OK28 OK32 OK36			OK27 OK28 OK29 OK34 OK36 OK37			
PH14. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.	+	OK1 OK3 OK4	OK1 OK3 OK4 OK5				OK7 OK8 OK11 OK12 OK14 OK15 OK16 OK17 OK18 OK20 OK24 OK25 OK28 OK32 OK34 OK35		OK4	OK8 OK11 OK12 OK14 OK15 OK16 OK18 OK19 OK20 OK21 OK24 OK25 OK29 OK32 OK33 OK34 OK37																	OK6 OK7 OK10 OK14 OK34		OK10 OK12 OK25 OK30		OK8 OK11 OK12 OK16 OK22 OK23 OK24 OK25 OK34
PH15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.	+	OK1 OK3 OK4	OK1 OK3 OK4 OK5		OK1		OK1 OK7 OK25 OK34	OK7 OK8 OK11 OK12 OK14 OK15 OK16 OK17 OK18 OK20 OK24 OK25 OK28 OK32 OK34 OK35		OK4																	OK11 OK16 OK18 OK19	OK8 OK11 OK12 OK16 OK22 OK23 OK24 OK25 OK34	OK22 OK25 OK30		
PH16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.	+			OK8 OK11 OK12 OK13 OK15 OK16 OK19 OK25	OK11 OK12 OK13 OK16 OK24 OK25 OK32 OK34			OK16 OK18 OK21 OK25 OK28			OK1 OK18 OK25 OK30 OK34								OK6 OK8 OK10 OK11 OK12 OK17 OK19 OK22 OK24					OK6 OK7 OK10 OK14 OK34		OK14 OK16 OK21 OK22 OK24 OK26 OK27 OK28 OK32 OK36					

ПРОЄКТ

PH17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.	+		OK1 OK3 OK4 OK5				OK2 OK31	OK7 OK8 OK11 OK12 OK14 OK15 OK16 OK17 OK18 OK20 OK24 OK25 OK28 OK32 OK34 OK35			OK1 OK18 OK25 OK30 OK34	OK8 OK9 OK11 OK12 OK19 OK22			OK6 OK8 OK10 OK11 OK12 OK17 OK19 OK22 OK24			OK10 OK12 OK25 OK30	OK14 OK16 OK21 OK22 OK24 OK26 OK27 OK28 OK32 OK36			OK22 OK25 OK30	OK16 OK20 OK24 OK27 OK29 OK34	OK24 OK28 OK29 OK32 OK33 OK37	OK25 OK29 OK30 OK33 OK32 OK37	
PH18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.	+		OK1 OK3 OK4 OK5					OK16 OK18 OK21 OK25 OK28		OK1 OK18 OK25 OK30 OK34		OK16 OK21 OK25 OK26 OK32 OK24 OK34						OK14 OK16 OK21 OK22 OK24 OK26 OK27 OK28 OK32 OK36			OK22 OK25 OK30	OK16 OK20 OK24 OK27 OK29 OK34		OK25 OK29 OK30 OK33 OK32 OK37		
PH19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.	+	OK1 OK3 OK4			OK1 OK2 OK31	OK1 OK7 OK25 OK34	OK7 OK8 OK11 OK12 OK14 OK15 OK16 OK17 OK18 OK20 OK24 OK25 OK28 OK32 OK34 OK35							OK6 OK10 OK12 OK25	OK6 OK7 OK10 OK14 OK34			OK14 OK16 OK21 OK22 OK24 OK26 OK27 OK28 OK32 OK36								
PH20. Оволодіти навичками усної та письмової професійної комунікації державною та іноземною мовами.	+				OK1 OK2 OK31				OK4	OK1 OK18 OK25 OK30 OK34				OK8 OK11 OK12 OK19 OK25 OK34	OK6 OK7 OK10 OK14 OK34							OK22 OK25 OK30				
PH21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.	+	OK1 OK3 OK4	OK8 OK11 OK12 OK15 OK16 OK19 OK25				OK7 OK8 OK11 OK12 OK14 OK15 OK16 OK17 OK18 OK20 OK24 OK25 OK28		OK4		OK8 OK9 OK11 OK12 OK19 OK22		OK6 OK8 OK10 OK11 OK12 OK17 OK19 OK22 OK24			OK16 OK21 OK22	OK10 OK12 OK25 OK30		OK11 OK16 OK18 OK19	OK8 OK11 OK12 OK16 OK22 OK23 OK24 OK25 OK34		OK22 OK25 OK30	OK16 OK20 OK24 OK27 OK29 OK34	OK24 OK28 OK29 OK32 OK33 OK37	OK25 OK29 OK30 OK33 OK32 OK37	

